

Grondwettelijk Hof

**PERSBERICHT OVER
ARREST 118/2020**

Het Hof verwerpt het beroep tot vernietiging van de wet van 21 december 2018 die met terugwerkende kracht aan de Koning machtigingen verleent inzake juridische tweedelijnsbijstand

Het Grondwettelijk Hof verwerpt het beroep tot vernietiging dat is gericht tegen de artikelen 206, 207 en 208 van de wet van 21 december 2018 houdende diverse bepalingen betreffende justitie. Die bepalingen verlenen aan de Koning verscheidene machtigingen voor de uitvoering van de hervorming van de juridische tweedelijnsbijstand die is doorgevoerd bij de wet van 6 juli 2016 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de juridische bijstand. De terugwerkende kracht werd toegekend, opdat de besluiten tot uitvoering van de wet van 6 juli 2016, die genomen zijn zonder wettelijke basis, niet in het geding kunnen worden gebracht. Volgens het Hof is de machtiging waarin is voorzien bij artikel 207 voldoende nauwkeurig en in overeenstemming met het wettigheidsbeginsel, gewaarborgd bij artikel 23 van de Grondwet. Daarenboven schendt artikel 206 noch het recht op eerbiediging van het privéleven, noch het recht op bescherming van de persoonsgegevens. Het Hof is tot slot van oordeel dat de terugwerkende kracht van de bestreden bepalingen redelijk verantwoord is door de grote rechtsonzekerheid en de negatieve weerslag op het recht van de meest behoeftigen op toegang tot de rechter die een vernietiging met zich zou meebrengen.

1. Context van de zaak

Het systeem van de kosteloze juridische bijstand heeft het voorwerp uitgemaakt van een belangrijke hervorming bij de wet van 6 juli 2016 « tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de juridische bijstand » en bij verscheidene koninklijke besluiten en een ministerieel besluit. E.M., die het voordeel van de juridische tweedelijnsbijstand heeft verloren, heeft bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State twee beroepen tot nietigverklaring van de voormelde koninklijke besluiten ingesteld.

In het kader van die beroepen heeft het auditoraat van de Raad van State vastgesteld dat verscheidene bepalingen van de bestreden besluiten geen wettelijke basis hadden. De wetgever heeft dat willen verhelpen bij de wet van 21 december 2018 « houdende diverse bepalingen betreffende justitie ». Die wet verleent de Koning een nauwkeurige machtiging met het oog op de uitvoering, enerzijds, van de bepalingen op grond waarvan het bureau voor juridische bijstand (BJB) kan nagaan of voldaan is aan de voorwaarden inzake kosteloosheid om die bijstand te genieten (artikel 206) en, anderzijds, van de bepalingen met betrekking tot de uitvoeringsmodaliteiten inzake de vergoeding die wordt toegekend aan de advocaten welke die bijstand verlenen (artikel 207). De wetgever heeft aan die bepalingen een retroactieve werking verleend, zodat de besluiten genomen zonder machtiging niet in het geding kunnen worden gebracht (artikel 208). E.M. verzoekt het Hof die drie bepalingen te vernietigen.

2. Onderzoek door het Hof

2.1. Ten aanzien van het wettigheidsbeginsel

In haar eerste middel **betooft de verzoekende partij dat artikel 207 van de bestreden wet aan de Koning een machtiging verleent die niet voldoende nauwkeurig is** en dat het dus de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, die het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie waarborgen, alsook artikel 23 van de Grondwet schendt.

Het Hof herinnert eraan dat artikel 23 van de Grondwet de bevoegde wetgever verplicht om het recht op juridische bijstand te waarborgen en de voorwaarden voor de uitoefening van dat recht te bepalen. Het verbiedt machtigingen aan de uitvoerende macht echter niet, voor zover die machtigingen betrekking hebben op de tenuitvoerlegging van maatregelen waarvan de wetgever het onderwerp heeft aangegeven.

Te dezen oordeelt het Hof dat door de Koning ertoe te machtigen de criteria aan de hand waarvan de punten worden toegekend en een waarde eraan wordt toegekend, de nadere regels met betrekking tot de aanvraag en de betaling van de vergoeding, alsook de nadere regels met betrekking tot de lijst van de punten die worden aangerekend voor uurprestaties verricht door de advocaten van de juridische tweedelijnsbijstand te bepalen, **de wetgever het onderwerp van de door de Koning te nemen maatregelen heeft bepaald. De delegaties zijn dus bestaanbaar met artikel 23 van de Grondwet.**

Het Hof oordeelt dat die delegaties niet impliceren dat de vergoeding van de advocaat niet daadwerkelijk zal worden gewaarborgd.

2.2. Ten aanzien van het recht op eerbiediging van het privéleven en het recht op bescherming van de persoonsgegevens

In het tweede middel **betooft de verzoekende partij dat artikel 206 van de bestreden wet het recht op eerbiediging van het privéleven en het recht op bescherming van de persoonsgegevens schendt.** Zij klaagt aan dat het niet voorziet in de mogelijkheid tot verificatie of correctie van de in het kader van de inwerkingstelling ervan verzamelde gegevens, noch in voorwaarden voor de bewaring ervan. Zij bekritiseert ook het feit dat het destijds ontworpen artikel 206 niet vooraf aan de Gegevensbeschermingsautoriteit en aan de afdeling wetgeving van de Raad van State is onderworpen.

Over de eerste grief stelt het Hof dat **de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)**, die in een aantal rechten ten gunste van de betrokken personen voorziet, **in het interne recht rechtstreeks van toepassing is op de verwerkingen van persoonsgegevens.** Bijgevolg kan niet worden voorgehouden dat de bestreden bepaling niet voorziet in de mogelijkheid om de persoonsgegevens te controleren en recht te zetten of dat zij de voorwaarden voor het bewaren van die gegevens niet bepaalt.

Wat de tweede grief betreft, is het Hof van oordeel dat het tweede middel evenmin gegrond is, aangezien de verzoekende partij niet aangeeft in welk opzicht de aan de bureaus voor juridische bijstand (BJB) gegeven toelating om aan derden bewijsstukken te vragen, een hoog risico zou inhouden voor de rechten en vrijheden van de betrokken personen in de zin van de AVG.

2.3. Ten aanzien van het beginsel van niet-retroactiviteit van de wetten

In het derde middel **betoogt de verzoekende partij dat artikel 208 van de bestreden wet het beginsel van de niet-retroactiviteit van de wetten schendt**, in zoverre daarbij aan de artikelen 206 en 207 van dezelfde wet een retroactieve werking wordt verleend.

Het Hof herinnert eraan dat de niet-retroactiviteit van de wetten een waarborg is die tot doel heeft rechtsonzekerheid te voorkomen. Die waarborg vereist dat de inhoud van het recht voorzienbaar en toegankelijk is, zodat de rechtzoekende de gevolgen van een bepaalde handeling in redelijke mate kan voorzien op het ogenblik dat die handeling wordt gesteld. De terugwerkende kracht is enkel verantwoord indien die absoluut noodzakelijk is voor de verwezenlijking van een doelstelling van algemeen belang. Indien daarenboven blijkt dat de terugwerkende kracht bovendien tot doel of tot gevolg heeft dat de afloop van gerechtelijke procedures in welbepaalde zin wordt beïnvloed of dat de rechtscolleges worden verhinderd zich uit te spreken over een welbepaalde rechtsvraag, vereist de aard van het in het geding zijnde beginsel dat uitzonderlijke omstandigheden of dwingende motieven van algemeen belang het optreden van de wetgever verantwoordt, dat, ten nadele van een categorie van burgers, afbreuk doet aan de aan allen geboden jurisdictionele waarborgen.

Te dezen **zou**, volgens het Hof, **een eventuele nietigverklaring van de bestreden bepalingen een grote rechtsonzekerheid doen ontstaan**, aangezien zij voor de door de retroactieve werking gedekte periode zou leiden tot de ongeldigverklaring van de beslissingen van de bureaus voor juridische bijstand om op grond van de bij derden verkregen bewijsstukken een advocaat aan te wijzen of die aanwijzing te weigeren, **waarbij het recht op toegang tot de rechter voor de meest behoeftige rechtzoekenden wordt belemmerd**. Daarenboven zou een dergelijke nietigverklaring de vergoeding van de advocaten die tijdens de betrokken periode juridische bijstand hebben verleend ongeldig maken. Tot slot heeft de bekritiseerde wettelijke validatie een beperkte draagwijdte, aangezien de bestreden bepalingen zich ertoe beperken aan de door de Koning reeds genomen reglementaire maatregelen een wettelijke grondslag te verlenen, zonder de inhoud van de rechtsordening te wijzigen. Het derde middel is dus niet gegrond.

3. Besluit

Het Hof **verwerpt** het beroep.

Het Grondwettelijk Hof is een rechtscollege dat waakt over de inachtneming van de Grondwet door de verschillende wetgevers in België. Het Hof kan wetten, decreten en ordonnanties vernietigen, ongrondwettig verklaren en schorsen wegens schending van een fundamenteel grondrecht of een bevoegdheidverdelende regel.

Deze informatieve nota, opgesteld door de griffie en de referendarissen die met de persrelaties zijn belast, bindt het Grondwettelijk Hof niet. Uit de aard zelf van de samenvatting, bevat zij niet de in het arrest noodzakelijk opgebouwde redeneringen noch de specifieke nuancerings van het arrest.

Het arrest nr. 118/2020 is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof, www.grondwettelijk-hof.be (<https://www.const-court.be/public/n/2020/2020-118n.pdf>).

Contactpersonen voor de pers

Sarah Lambrecht | sarah.lambrecht@grondwettelijk-hof.be | 02/500.12.83

Frank Meersschaut | frank.meersschaut@grondwettelijk-hof.be | 0475/325.218

Volg het Hof via Twitter [@ConstCourtBE](https://twitter.com/ConstCourtBE)